

Norsk faget

- Norsk — mange delemner — få timer

- Bruk fantasien — fortell

- Les essay — skriv essay

- Skriv om noe som (nesten) ikke kan skje

- Bokprat stimulerer låne- og leselysten

- Ta ordet i klassen

- Aksjon «Ren skrift»

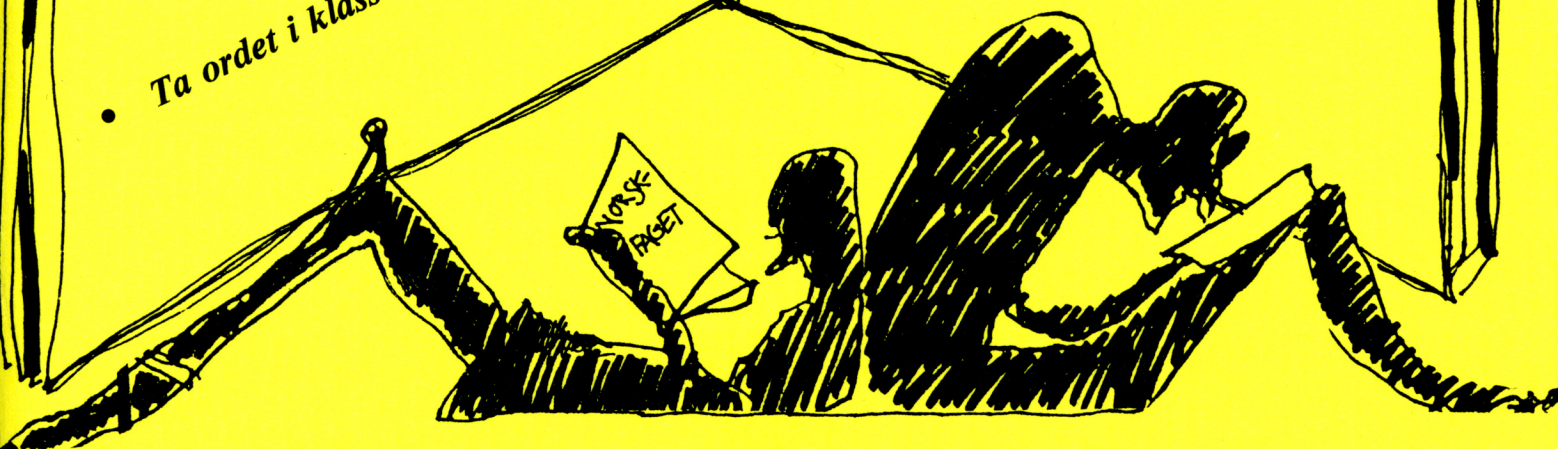
- Bygg opp dikt

- Lag lysbildeprogram fra lokalmiljøet

- Norskfagkryss 3 -89 nynorsk og bokmål

- Avgangsprøven i norsk hovedmål 1989

- Norskfagkassett nr. 4

Norskfagkassetene

gir lyd til norskundervisninga

Norskfagkassett 1: Syng og skriv

Norskfagkassett 2: Syng og skriv mer

Norskfagkassett 3: «Synnøve Solbakken»

Norskfagkassett 4: Vi tipper norske ord

Norskfagkassetene kan bestilles hos Trøndersk Multimedia as.,
Magnetten, 7600 Levanger.

Pris pr. kassett kr. 100,—

Tidligere nummer av NORSKFAGET kan bestilles hos samme firma.

Norskfaget

Utgiver: Trøndersk Multimedia as., Magneten, 7600 Levanger (076-80 111)

Redaktør: Jon Hildrum® Kopiering av stoff som er tilrettelagt for elever, er tillatt.

Abonnement med lydkassett (3 nr. pr. år) kr. 300,- pr. år.

Nr. 3 — 1989

oktober

1. årgang

NORSK - MANGE DELEMNER - FÅ TIMER

Ofta hører vi norsklærere klage over at emnene i norskfaget er mange og at timene er få. Behovet for flere norsktimer er utvilsomt til stede. Men vi må også huske på at norsk er det faget som har det største time-tall på timefordelingstabellen, som rett og riktig er. (Det er bare friminnuttene som har større tidsressurs.)

Vi norsklærere må til stadighet spørre oss sjøl: Hva er viktig i norsk? Undersøkelser viser at ca. 60 % av norsklærerne på ungdomstrinnet er usikre på hvilke delemner som er viktigst i norskfaget. 85 prosent av lærerne oppgir at de lær læreboka "styre" undervisninga. Slik bør det ikke være. Læreboka representerer kun et tilbud. Det er fagpersonen, norsklæreren, som skal sortere ut det stoffet som han vet elevene har størst behov for å gjennomgå.

"SÅ NÅR JORDEN ER BEKVEM."

Når vi skal velge ut stoff, må vi til enhver tid vurdere om lærestoffet egner seg for det utviklingstrinn eleven står på. Det er mye som tyder på at vi i altfor stor grad pålegger elevene stoff som de ikke har tankemessig modenhet for å kunne arbeide med.

Teoriene til psykologen Jean Piaget skulle være velkjente blant skolefolk. Han slår blant annet fast at abstraksjonsevnen for alvor utvikler seg etter 12-årsalderen. Språkpsykologene støtter opp om disse teoriene, og de peker i tillegg på at det abstrakte ordforrådet øker voldsomt i 12 - 16 årsalderen. Lærererfaringer bekrefter disse opplysningene.

Det er ingen tvil om at den tradisjonelle skolegrammatikken og mange rettskrivingsregler har et abstraksjonsnivå som er for høyt for et stort flertall av elevene i de sju første årstrinnene i grunnskolen.

"Så når jorden er bekvem," står det på frøpakkene. Dette rådet bør også vi skolefolk ha i bakhodet når vi planlegger undervisninga vår. Da er mulighetene for bedre avkastning til stede.

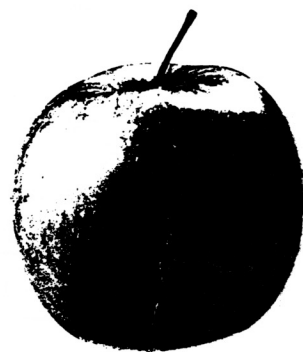
PREMIEVINNERE - NORSKFAGKRYSS 2-1989

Bokmål:

Vivian Pedersen, Sortland ungdomsskole, 8400 Sortland

Nina Bergli, Brøttum ungdomsskole, 2372 Brøttum

Roger Reppe, Lundamo ungdomsskole, 7094 Lundamo

Nynorsk:

Torill Guddal, Stryn ungdomsskole, 6880 Stryn

Thomas Hansen, Kruseløkke skole, 1700 Sarpsborg

Laila Rolfsnes, Bremnes ungdomsskole, 5430 Bremnes

Vinnerne får tilsendt ei ungdomsbok frå Trøndersk Multimedia A/S.

Løsningene på kryssordene står bakerst i dette heftet. Vi takker for den store interessen for kryssordkonkurransen og ønsker leserene velkommen med nye kryssordløsninger frå NORSKFAGET 3-89.

«Hulter til bulter»-oppgåver

Nynorsk

A

Her er ei historie der setningane er komne hulter til bulter. Skriv dei i rett rekkjefølgje:

- Peder nekta for å ha stole noko som helst.
- «Å nei, du, eg hadde ikkje på meg denne jakka da eg bar heim den mjølsekken,» svarte Peder fort.
- Ein mann som heitte Peder, var mistenkt for å ha stole ein sekk med mjøl hos handelsmannen.
- «Men du har mjøl bak på jakka di,» sa lensmannen brått.
- Han vart kalla inn til lensmannen, som sette i gang med forhøret.

B

Her kjem ei ny «hulter-til-bulter»-historie. Skriv setningane i rett rekkjefølgje:

- Først sa dansken: «Eg sparka ein fotball over eit hus, eg.»
- Ein danske, ein svenske og ein nordmann krangla om kven som var best til å sparke.
- «Eg fekk sølv,» svarte dansken.
- «Kva fekk du for det da?» spurde dei to andre dansken.
- «Eg fekk gull,» svarte svensken stolt.
- Så sa svensken: «Eg sparka ein fotball over to hus, eg.»
- «Kva fekk du for det da?» spurde dei to andre nordmannen.
- Til slutt sa nordmannen: «Eg sparka ein murstein over tre hus, eg.»
- «Vond fot,» svarte han stutt.
- Kva fekk du for det da?» spurde dei to andre svensken.

Bruk fantasien — fortell

Når du skal fortelle om en opplevelse du har hatt, behøver du ikke å skrive alt slik det skjedde i virkeligheten. Du kan gjerne forandre og legge til litt for å få historien mer spennende og morsom. Men overdriv ikke, for da mister leseren troen på at dette kunne ha skjedd.

Her er noen andre råd:

- | Velg helst en hending eller en episode som har gjort inntrykk på deg. Da er det lettere for deg å leve deg inn i stoffet og skape en livfull fortelling.
- | Fortell hva du hørte, så, tenke og følte. Få med så mange sanseinntrykk som mulig. Svar på spørsmålene hvem, hvor, når, hvordan og hvorfor. Hvorfor husker jeg dette spesielt godt?
- | Still spørsmål. Bruk direkte tale og utrop. Det gjør fortelling levende. Skriv ikke for lange setninger.
- | Varier ordvalget. Bruk bildespråk og sammenligninger. Beskriv detaljer ved personer, steder, gjenstander og dyr som du har lagt spesielt merke til.
- | Les fortellinger av gode forfattere. Legg merke til deres forteller-teknikk og språk. Det er lærerikt.

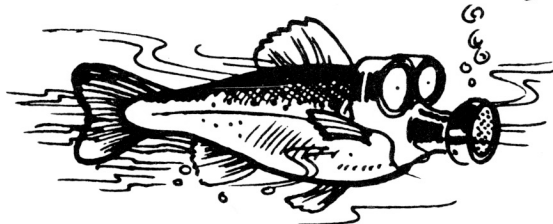
1. SKRIV MINI-FORTELLINGER

Bygg ut setningsdelene nedenfor så godt du kan. Still spørsmålene hvor, når, hvordan, hvorfor, hvem var med osv. Skriv minst 30 ord til hver oppgave. (Velg antall oppgaver i samråd med læreren.)

a) lyset ble borte	f) hun/han mistet balansen
b) døra gikk opp	g) toget stoppet
c) motorsykkelen gled ut	h) det smalt
d) lynet blafret	i) falt i sjøen
e) han/hun gikk ut på stupet	j) telefonen ringte

2. SKRIV EN FØLJETONG SAMMEN

Tenk i fellesskap ut en spennende situasjon. Skriv! En elev eller en gruppe skriver en fortsettelse, andre overtar og skriver videre. Det kan bli en fortelling med mange overraskelser.

3. FINN ORD

Vi må lære oss å variere ordbruken når vi forteller. Her kan du prøve deg:

A. Finn synonym til disse verbene:

a) snakke	d) oppdage	g) oppmuntre
b) forstå	e) løpe	h) vinne
c) reise	f) forsvinne	i) lide nederlag

B. Skriv en samling med "glade verb" (minst fem til), som le
danse osv.

C. Skriv en samling med "triste verb" (minst fem til), som
gråte, svike osv.

D. Skriv fem setninger med glade verb i og fem setninger med triste verb i. Kanskje blir det et dikt eller en liten fortelling? (Når du arbeider med slike oppgaver og i alt skrivarbeid ellers, har du god nytte av ordliste med synonymer.)

4. FLEIP ELLER FAKTA?

Sett sammen noen fantastiske og noen korrekte opplysninger i en kort fortelling. La klassekameratene gjette hva som er fleip og hva som er fakta!

5. FORTELL

- a) en spøkelseshistorie
- b) en historie fra verdensrommet
- c) en historie fra steinalderen

6. VANSKELIG, MEN IKKE UMULIG

Skriv en fortelling med denne overskriften. Hovedpersonene skal være noen ungdommer som møter et alvorlig problem. I fortellingen skal du vise hvordan de makter å løse dette problemet.

7. KJENTE PERSONERS DAGBØKER

Bruk fantasien. Skriv en eller flere dagboksider i kjente personers dagbøker. La kameratene gjette hvilke kjendiser disse dagboksidenes stammer fra.

LES ESSAY - SKRIV ESSAY

Når vi har lest en fortelling eller en annen tekst, kommer det ofte tanker i tilknytning til denne teksten. Vi reflekterer over det stoffet som ble presentert i teksten. Å reflektere betyr å overveie, å tenke over.

Nå og da ser vi også at folk som skriver en fortelling, knytter refleksjoner (tanker) til fortellingen.

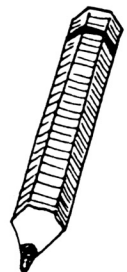
Teksten GAMLE ONKEL STEINER RISTER TEPPER starter med ei fortelling. Deretter kommer det noen refleksjoner ut fra innholdet i fortellinga.

Den sjangeren vi presenterer her, kalles essay. Essay betyr forsøk, og denne sjangeren ligner på resonnerende stil.

I et essay forsøker forfatteren å tenke sammen med leseren. For at tankene skal bli så konkrete som mulig, kan det være nyttig å ta utgangspunkt i for eksempel ei fortelling. Da er det lettere å få leseren engasjert, å gi tankene liv.

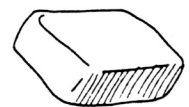
HVA ER ET ESSAY?

I et essay ønsker forfatteren å reflektere (tenke) over et emne sammen med leseren. Forfatteren vil, sammen med leseren, fundere og undre seg over noe som har hendt, uten å prøve å overtale leseren til bli enig med seg. Ofte ser vi at forfatteren fletter inn ei kort fortelling i essayet.

Les teksten GAMLE ONKEL STEINAR RISTER TEPPER. Etterpå skal du svare på noen oppgaver - og skrive essay selv.

- 1 Skriv ned den setninga som gjorde sterkest inntrykk på deg da du leste denne teksten.
- 2 I denne teksten finnes ei fortelling og en tankedel (reflekterende del). Forklar hvor du finner fortellende tekst og hvor den reflekterende teksten begynner og slutter.
- 3 Hva mener du er hovedtemaet i denne teksten?
- 4 Hvem er hovedpersonen i teksten?
- 5 Teksten gir en del faktaopplysninger om gutten: Skriv ned disse faktaopplysningene punktvis.
- 6 Hva handler fortellingen om? Skriv et kort innholdsreferat.
- 7 Hvilke meninger har jeg-personen om barneoppdragelse?
- 8 Hvilke meninger har Lise om barneoppdragelse?
- 9 Hva mener du om den saken som jeg-personen og Lisa har ulike meninger om? Gjør greie for ditt syn. Presenter gjerne synet ditt i form av et essay - slik som onkel Steinar gjorde i denne teksten.

Han var stor og lang, minst 1,90, han lå mer enn han satt der borti lenestolen. I fanget hadde han en stor, rød gatekjøkkenpose som han plukket pizza ut av med fingrene, gumlet og spiste. Innimellom slurpet han av ei, cola-flaske som stod på gulvet. Fra to høytalere drønnet tunge rytmer ut i rommet.

Spreidt omkring han i vill uorden lå treningstøy, sko, blad og aviser og noen skolebøker. Åttende klasse stod det på ei av bøkene.

Omsider ble han oppmerksom på at jeg stod i døra. Kanskje så han også at jeg beveget munnen. Han strakte seg dovent mot volumknappen, dempet tordensmellene fra høytalerne. "Kjenner meg igjen?" ropte jeg.

"Gamle onkel Steinar fra byen," kom det omsider fra lenestolen. Jeg syntes han smilte forsiktig, kanskje kom trekningen i munnviken av at han hadde mageknipe?

"Hvor er moren din?" ville jeg vite.

"Kommmer fra jobben om en halv time."

"Kan ikke vi to guttene forsøke å rydde opp litt her før hun kommer? Da er det hyggeligere for henne å komme hjem," forsøkte jeg meg litt kjekt.

"Har ikke tid. Må få i meg litt mat før volleyballtreninga." Han lette etter pizzabiter på det lyse golvteppet, jafset i seg noen som var våte av cola.

"Det ville ikke være urimelig om du først gjorde en innsats her hjemme. Husk at din mor forsørger deg alene," ropte jeg belærende.

Han fikk et uvennlig uttrykk i ansiktet. "Har ikke tid har jeg sagt. Dessuten har hun god fortjeneste på meg, barne-trygda."

Han strevde med å komme opp av stolen, børstet av seg pizzasmulene, rotet treningstøy og sko opp i en stor, slumsete, skittengul bag.

"Ha det! Må på treninga nå."

Han bråket seg ut gjennom døra med den skittengule på slep. Han var mer enn 1,90 når han rettet seg opp.

Jeg slo av hard-rocken og startet med opprydningsarbeidet.

Hvorfor var Thomas blitt slik? Den gutten var alt for Lise. Alltid hadda han fått det han pekte på. Mange ganger hadde vi andre advart henne: Du skjemmer bort gutten, hadde vi sagt.

"Ingen tar skade av å ha det godt," hadde Lise alltid svart på slike advarsler.

Jeg mener at alle har godt av å erfare at goder skal koste noe. Derfor burde både barn og ungdom ha faste plikter hjemme som de fikk ukepenges for. Ukepengene kunne så dekke de daglige utgiftene som de unge har. Dette har jeg også sagt til Lisa mange ganger, men hun vil ikke høre på meg. "Unger er unger bare en periode av livet. Da må de slippe forpliktelser og tvang." Ja, slik vil Lise at Thomas skal ha det.

Jeg rullet sammen det store, lyse golvteppet, bar det ut på plenen og tok til å riste. Pizzasmuler, potetgull, popcorn og andre ubestemmelige ting drysset utover plenen.

"Hei, har jeg fått hjemmehjelp?" Lise stod bak meg og smilte av tepperisteren.

J.H.

”

SKRIV OM NOE SOM (NESTEN) IKKE KAN SKJE

Eksempel: Skipet i åkeren

Plutselig stod det et stort skip i åkeren i ei bygd langt fra vatn og sjø. Ingen hadde sett noe merkelig før skipet plutselig stod der mellom potetplanter, gulerøtter og gyldne kornaks.

Tenk deg denne situasjonen. Skriv, tegn, fortell! Velg blant sjangrene nedenfor.

Tegn

Tegn skipet slik du ser det for deg i åkeren. Skriv tekst til tegningen.

Beskrivelse

Lag en beskrivelse av skipet og av de omgivelsene det står i.

Dialog

Skriv en dialog (samtale) mellom to som står og ser på skipet.

Eventyr

Skriv et eventyr der du viser hvordan skipet har havnet i åkeren og hva som videre vil skje med det.

Sang

Skriv en sang til ære for skipet. Velg en enkel melodi, eller lag en selv.

Intervju

Skriv et intervju med kapteinen eller en annen om bord i skipet.

Avisnotis

Skriv en avisnotis om skipet i åkeren.

Plakat

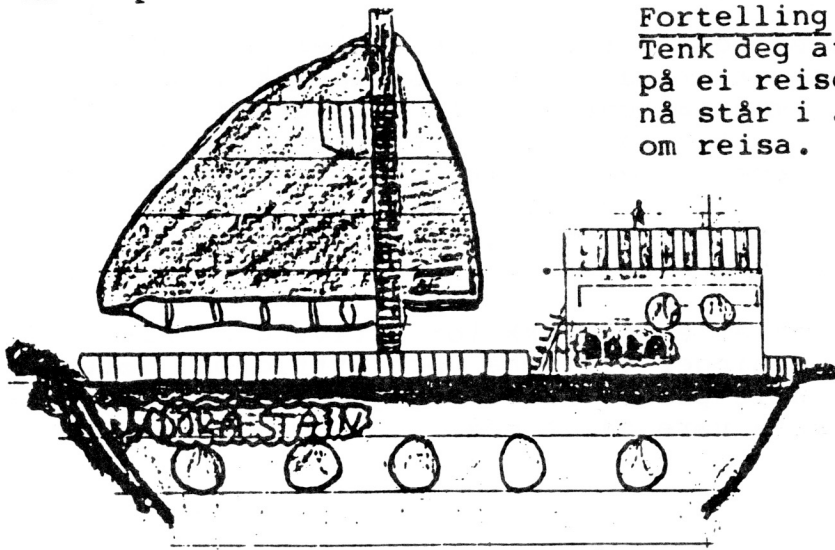
Lag en plakat der kapteinen inviterer folk til en fest om bord i skipet. Få med opplysninger om program m.m.

Brev

Skriv et brev til en kjenning der du forteller om skipet i åkeren.

Fortelling

Tenk deg at du har vært med på ei reise med skipet som nå står i åkeren. Fortell om reisa.

SKRIV OM DET!

SKRIV OM DET!

"Gjennom heile skuletida må elevane få skrive om saker som vedkjem dei, argumentera for eigne meiningar."
(Mønsterplanen 8)

Skriv om det - og løs "diskusjonsknuter" i klassen.

Nå og da kan det oppstå diskusjoner om praktiske og nære spørsmål i klassen. Det kan være saker i forbindelse med ordensreglene, spørsmål om hvordan klasseturer skal legges opp, eller ulike syn på hvordan en klassefest best skal arrangeres. Diskusjonen kan også dreie seg om saker som angår lekser, prøver eller andre forhold som har tilknytning til skolen.

Det vanlige er at bare noen få elever, og det er gjerne de samme fra gang til gang, fremmer sine synspunkter. Flertallet av elevene i klassen er ofte tause. Nå og da kan det være vanskelig å komme fram til en god løsning. Det blir uro, og diskusjonen blir lite konstruktiv.

Hvorfor ikke avbryte debatten med følgende oppfordring: "Nå skriver alle ned sine meninger om dette og grunngir sine synspunkter så godt og saklig som mulig." Læreren tilbyr seg å lese gjennom alle innleggene til dagen etter og summere opp synspunktene for klassen. Da har klassen en langt mer konkret basis å føre den videre debatten ut fra. I tillegg har elevene fått en mulighet til å tenke grundigere gjennom saken

Elevene har fått øving i å forme sine tanker skriftlig og kanskje ordne synspunkter på en mer systematisk og klar måte enn om de skulle fremme tankene muntlig uten grundig gjennomtenking. Det er ikke utrolig at flere elever ville kaste seg inn i debatten dersom vi tok i bruk en slik arbeidsform. Kanskje erfarer elevene også at dette kan være en grei måte å arbeide på og viderefører framgangsmåten til lag og andre sammenslutninger de er medlemmer i.

Det er ingen tvil om at et avbrekk for skriving og klargjøring av tanker og meninger ville ha vært nyttig på møter i styre og stell på alle plan. Klarer og grundigere gjennomtenkte vedtak vil alle være tjent med.

FINN ORDFEIL PÅ PLAKATER OG I AVISOVERSKRIFTER

Bokmål

I alle tekstene nedenfor er det ordfeil. Finn feilene. (Det er aldri mer enn en feil i hvert ord.) Skriv deretter tekstene på et eget ark med tydelig og fin skrift. Sett strek under de ordene du har rettet.

Tabellen til høyre viser antall feil i hver tekst. Tilsammen er det 49 ordfeil på denne siden.

Nr.	Feil
1	2
2	2
3	2
4	3
5	2
6	3
7	4
8	2
9	2
10	3
11	2
12	2
13	2
14	3
15	3
16	3
17	2
18	2
19	2
20	3
	49

1. velg selv blandt 100 forskjellige sorter.
2. Velkomen til søndags middag.
3. Fottballkampen er avlysst.
4. Konkurransen for sykklister foregår på idretsplassen i dag.
5. Undervisning i marskinskriving på ungdomskolen.
6. Vissittkort og andre tryksaker på tilbud.
7. Tempraturen i basenget er alltid over 20 plusgrader.
8. Benytt denne eneståene sjangsen.
9. Unn deg en feritur til østerike.
10. Skriv fulstendig adresse på konvollutten.
11. Venligst betal abonnementet straks.
12. Demostrasjonstoget starter fra samfundshuset.
13. Biligsalget begynner i morgen.
14. Apelsiner, bannaner, perer og epler til 7 kr pr. kg.
15. Ødelakte nøkkler må ærstattes.
16. Midag med dessært og kafe for kr. 39.50
17. Kjørte uten jyldig sertifikat.
18. Uavgjortd melom VIF og RBK.
19. Selsagt gir vi rabbatter ved kontant betaling.
20. Biletter til baletten selges i kiosken.

"BOKPRAT" stimulerer låne- og leselysten

Å oppmuntre elevene til å lese god litteratur er en sentral oppgave for alle som har kontakt med barn- og ungdom. Det er bred enighet om at skjønnlitteraturen beriker leseren på mange vis "Littaraturen skal gjennomsyre all norskundervisning," sier M87. Dette utsagnet kan gjerne utvides til å omfatte alle fag.

Fra biblioteket plukker læreren eller bibliotekaren ut ca. 30 bøker, som høver for årsklassen. På grunnlag av bokmeldinger, eller helst ved egen lesing, omtaler hun/han bøkene på en kortfattet måte. Svært bra er det om enkelte av elevene har lest noen av bøkene, slik at også de kan bidra med omtale og vurdering av bøkene.

Ved starten av bokprat-timen bør eleven få ei liste over de bøkene som skal omtales. På lista må det være plass til notater ved hver boktittel slik at elevene kan skrive noen få ord om hver bok mens omtalen gis. På den måten tvinges elevene til å være lyttende og aktive under bokpraten. Samtidig får de øving i enkel notateteknikk.

Etter at bokpraten er ferdig, kan en gjerne ta en spørreunde der elevene får fortelle hvilke ord de har festet seg ved og notert. Det er alltid interessant å høre hva andre har skrevet - og sammenligne det med egne notater.

Hovedhensikten med bokpraten er selvsagt å skjerpe interessen for bøker og stimulere til låning og lesing.

Vanligvis låner de fleste elevene bøker etter en bokprat. Ofte hender det også at elevene vil kommentere omtalen etter at de selv har lest boka. Når en slik kommentar blir gitt i klassen, skaper det nysgjerrighet omkring boka. Flere vil gjerne lese den, og da er vi inne i en god sirkel for lesing.

Enkelte folkebibliotek er behjelpelig med å plukke ut bøker for klassen. Dette er selvsagt til god hjelp for læreren. Et slikt samarbeid med folkebiblioteket gjør også at elevene får muligheter til å lese flere bøker enn de som fins i skolebiblioteket. Det er dessverre en kjent sak at bokutvalget på mange skolebibliotek, på grunn av minimale bevilgninger til bokkjøp, er både begrenset og foreldet. Derfor er det kjærkomment med boktilførsler utenfra nå og da.

Men alle som er tilknyttet skole, må nå kreve en skikkelig opprusting av skolebibliotekene. Uten en god standard på skolebibliotekene er gjennomføring av ny mønsterplan umulig.

Bøkene er våre gode venner,
selv når de snur ryggen til oss.

G. Brandes

De nyttigste bøkene er de
som tvinger leseren til å
tenke videre.

Fr. Voltaire

Ta ordet i klassen

«For mange elever er... det å opptre noe av en plage, og alt må gjøres for å lette og avdramatisere de muntlige framføringene. (Eidevall 1976)

Svært mange elever, en undersøkelse viser at hele 90 prosent syns det er vanskelig, ubehagelig eller nærmest uoverkommelig å snakke i sin egen klasse. Storparten av disse er redde for å dumme seg ut overfor kameratene, noen kjenner seg også sjenerte for læreren.

Det er ingen lett oppgave å bedre taleferdigheten og styrke motet slik at elevene oftere tør ta ordet i klassen. Det viktigste av alt må være å gi elevene en *språklig selvtillit*. Ordforrådet må utvides, noe litteraturlesingene kan bidra til. Dersom situasjonen kan bli slik i skolen at det er mulig å arbeide med *små* grupper i større grad enn nå, ville det være meget gunstig for de muntlige disipliner.

I startfasen kan en del *lekepregete aktiviteter* som krever snakking, være nyttig. Her er noen forslag.

1. Beskriv et halvt bilde

Her kreves en del bilder, gjerne prospektkort. Disse klippes over på midten (i høyere klassetrinn kan bildet deles i tre biter). Hver elev får sin bilde-del.

Elevene får i oppgave, etter tur, å beskrive sin bildedel. Alle må lytte til alle. Når alle har gitt sin beskrivelse, skal elevene så fort som mulig finne fram til bildehalvdelen som hører sammen med deres egen del. Denne aktiviteten passer best i mindre grupper.

2. Lag assosiasjons-kjede

Her skal ordfantasien og kombinasjonsevnen øves med utgangspunkt i et assosiasjonsord.

Forslag til startord: JORDBÆR.

Læreren spør første elev: «Hva ser du for deg når du hører ordet JORDBÆR?»

Svar: «RØDFARGE». Neste elev assosierer rødfarge med ordet ROSER osv. Slik fortsetter assosiasjons-leken til alle har funnet et ord. Artig er det med god fart på leken.

Tegn — etter beskrivelse

Elevene arbeider i par. Hvert par får et bilde, et prospektkort eller en kunstreproduksjon. En elev forteller om motivet. Den andre, som ikke ser bildet, *tegner* etter den muntlige beskrivelsen.

4. Høytlesing — parvis

Læreren finner fram til litteratur som høver for høytlesing. To og to elever leser for hverandre. Her aktiviseres halvparten av klassen med høytlesing samtidig. Alle har noen som hører på. Elever som vanligvis vegrer seg mot å lese høyt i klassen setter pris på denne formen for høytlesing.

5. Les høyt sammen

Kor-lesing har en gunstig sosial virkning. Svake lesere kan delta uten frykt for å dumme seg ut. Fin stemmebrukøving er det også.

Denne opplesingsformen kan også varieres med solo- eller duo-partier og høver da godt som underholdningsinnslag ved foreldremøte e.l.

(Andre Bjerkes moro-dikt PYRAMIDEN egner seg blant mange andre godt som opplesingsnummer for flere stemmer).

Aksjon "REN—skrift"

LUFT I E'en forbedrer skrifta med en sjettedel.

Bokstaven E er overlegent mest brukt i moderne norsk språk (avisspråk). Den utgjør hele 17,43 prosent av all tekst. Bokstaven R kommer på andreplass og bokstaven N på tredjeplass i frekvens, med henholdsvis 8,98 og 8,74 prosent.

Dersom elevene fyller den lille e'en med luft når de skriver, forbedrer de skrifta med ca. en sjettedel.

Hvis vi oppmuntrer elever med skral håndskrift til å legge spesiell vekt på å skrive de tre bokstavene e, r og n (minneord REN) så enstydige og vakre som mulig, vil de bedre håndskrifta si med godt og vel en tredel.

Når forbedring av bare tre bokstaver kan gi et såpass positivt resultat, burde dette appellere selv til de elevene som vanligvis er lite motiverte til å arbeide med skriftforming.

Få med hele lærerkollegiet! Alle elevene oppfordres til å skrive tre bokstaver, e, r og n, tydeligere og vakrere. Elevene ser straks at skriften blir bedre.

En vellykket skriftaksjon "REN-skrift" vil forbedre skriftkvaliteten på skolen med 35,15 prosent.

Her gir en beskjeden innsats stor uttelling.

Opplysningene om de nevnte bokstavfrekvensene i norsk avisspråk, som vi antar skiller seg lite fra det språk elevene bruker, har vi hentet fra Norsk frekvensordbok (Kolbjørn Heggstad - U-forlaget - 1982). Boka inneholder også andre opplysninger som også er interessante for språkinteresserte.

Appellér til skriftforfengeligheten!

Enn om vi prøvde å appellere til elevenes *skriftforfengelighet*?

En del norsklærere har opplevd at elevene – særlig i 6. og 7. klasse – kommer og ber om råd og hjelp for å innøve en mer «voksen» skrift. De skammer seg over sin «barnslige» skrift. Elevene er blitt skriftforfengelige. Sett fra skriftpedagogisk hold må vel denne form for forfengelighet karakteriseres som positiv.

Dersom elevene får smakfullt og helst personlig preget skrivepapir, (med monogram, emblem e.l.) vil dette appellere til elevenes estetiske sans. Det vil pirre skriftforfengeligheten og framelske en bedre skriftkvalitet hos elevene.

Tro det eller ei – men hvorfor ikke forsøke for den gode saks skyld? Nevn det på et foreldremøte før jul, slik at foreldrene kan kjøpe vakkert brevpapir til jul til sine håpefulle. Minnebøker, poesibøker, slagertekstbøker og gjestebøker o.l. med kvalitetspapir burde også framelske lysten til å skrive så pent som den enkelte er i stand til.

Bygg opp dikt

To kortdikt om hundene
TASS OG ROGG

I begge diktene er linjene
i uorden.

- a) Sett linjene i rett rekkefølge i hvert dikt.
- b) Sett inn de tegn som mangler.

---

1 HUNDEN I BILEN

Det er fårehund Tass
sitter en spissnutet hund
som der har sin plass
I førersetet sammen med Lund
brøler konstabel Lassen
går ikke an svarer Lund
for Tass er en førerhund
Bikkja må vekk fra den plassen

---

2 HUNDEN I LUFTA

sa Per og glante i lufta
Jeg ser ikke opp uten grunn
Hunden din kan vel ikke fly
Men hvorfor går du og glor opp mot sky
for Rogg er en fuglehund
Hunden min er fordufta

Klippedikt

Jule-«diktet» eller julemontasjen nedenfor har vi sakset fra tidsskriftet «Idé og form». «Diktet» kan gi mange tanker og assosiasjoner og kan være et godt grunnlagsmateriale for en ytring eller en klassesamtale om moderne julefeiring.

Diktet kan også inspirere til selv å utforme «klippedikt» om andre emner. I aviser og ukeblad fins det råmateriale i rikt utvalg. Til fars- og morsdagsdikt, sportsdikt, bokdikt, motedikt (klær), underholdningsdikt (kino- og teaterannonser m.m.), tenåringsdikt, salg- og kjøpdikt m.m.

LAG LYSBILDEPROGRAM FRA LOKALMILJØET

Ingen tidligere læreplan har lagt så stor vekt på at elevene skal arbeide med lokale emner som M87. I planen begrunnes dette blant annet med at arbeid med lokalt stoff gir elevene en sterkere tilhørighetsfølelse til heimemiljøet, det bidrar til å bryte ned skille mellom skolearbeid og fritidssysler, og det gir en kjærkommen avveksling i skolens arbeidsmåter.

LAG LYSBILDEPROGRAM FRA LOKALMILJØET

Et tverrfaglig arbeidsopplegg som er greit å gjennomføre, er å la klassen lage et lysbildeprogram fra lokalmiljøet. Stofftilfanget er her nærmest ubegrenset, programmet kan gjøres kort eller langt, og det kan gjennomføres både på mellomtrinnet og ungdomstrinnet - hvor som helst i landet.

HVA SKAL PROGRAMMET INNEHOLDE?

Først og fremst må klassen selvsagt få uttale seg om de ønsker å lage et lysbildeprogram fra lokalmiljøet. Dersom stemningen er positiv, settes idearbeidet i gang: Hver elev noterer ned sine forslag til hva (hvilke bilder) et slikt program bør inneholde. Bruk 3-4 minutter til denne idenoteringen. Etterpå velger hver elev ut tre viktige forslag fra sine notater. Disse forslagene leses opp for klassen og noteres på tavla.

Her er noen av de forslagene som kom på tavla etter idefasen:

Kirke, skolen vår, minnesmerker, idrettsplassen, hovedgata, byfjellet, samfunnshuset, nybrua, kinoen, jernbanestasjonen, dampskipskaia, flyplassen, helse-sentret, museet, meieriet og andre bedrifter, forskjellige dyr som hjort, elg, laks, butikker (forskjellige bransjer), kjente personer i lokalmiljøet osv.

Forslagene vil selvsagt variere fra sted til sted - og fra klasse til klasse. Men noen mangel på stoff blir det ikke.

På grunnlag av forslagene på tavla skriver elevene på en lapp ned tre emner som de helst vil arbeide med. Læreren setter opp grupper (3 elever) ut fra ønskene på lappene.

ELEVENE SAMLER STOFF

Læreren eller helst elever sørger for å ta de bildene (slides) som det er behov for. Elevene kan gjerne lage tegninger der det passer. Disse tegningene må selvsagt også fotograferes. Det er en fordel å ha forholdsvis mange bilder til hvert emne, slik at elevene har noe å velge i når de skal plukke et

eller to bilder programmet.

I oppslagsbøker, by- og bygdebøker, brosjyrer m.m. finner elevene opplysninger som skal knyttes til bildene. Intervjuer med ressurspersoner i lokalmiljøet blir sikkert også en nødvendig del av stoffinnsamlingen.

LYDPROGRAM TIL LYSBILDENE

Når opplysningsstoffet til bildene er ordnet og nedskrevet, leses det tydelig og prydelig inn på lyd/kassettbånd. Sang- og musikkinnslag er kjærkomne på lydbåndet.

LYSBILDEPROGRAMMET SKAL VISES FRAM

Et slikt elevarbeid egner seg utmerket til framvisning i andre klasser, på foreldremøte, i klubber og lag i lokalsamfunnet o.l. Vissheten om at programmet skal brukes videre, gjør at arbeidet med det blir meningsfylt og forpliktende for elevene. Det er naturlig at programmet ved en høytidlighet kan gis som gave fra klassen til skolens AV-samling.

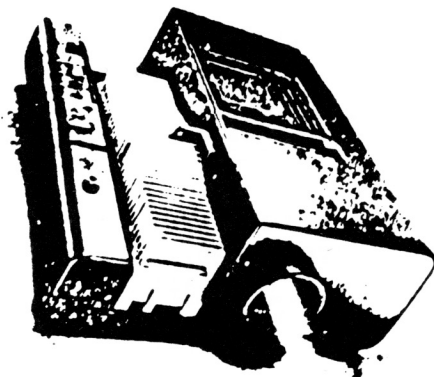
VARIERTE ARBEIDSMÅTER - MANGE FAGOMRÅDER

Arbeidet med et slikt program er utbytterikt på mange vis. Stoffinnsamlingen krever at elevene må orientere seg i mange kilder, og i utvelgelsen av stoffet settes vurderingsevnen på prøve. Stoffet må gis en presis og lettfattelig form, og innlesningen må være god og tydelig.

Mange fag blir berørt i et slikt program, kristendom, norsk, samfunnsfag, naturfag, forming m.fl.

BEGRENS STOFF OG BILDER

Et godt råd til slutt: Ikke ta med for mange bilder, ikke knytt for mange opplysninger til hvert bilde. Alle parter er bedre tjent med et forholdsvis kort og godt gjennomarbeidet program enn et som er langt og dårlig.

Et nummersystem gir bedre kontroll med klassesettene

Skolene disponerer vanligvis en del klassesett av diverse bøker og hefter. Det kan være skjønnlitterære bøker, oppgavehefter, hefter med utfyllende lesestoff o.l. Disse trykksakene blir gjerne lånt ut til elevene i kortere perioder. Ofte opplever en at det byr på vansker å få alle tilbake. Mankoen fører til at boksettene ikke fungerer som klassesett på fullgodt vis. Suppleringer betyr merarbeid og er dessuten kostbart. En kunne selvsagt føre en nøyaktig utlånsprotokoll, men det er svært tidkrevende.

Vi er kjent med at mankoen i klassesettene er et problem ved de aller fleste skolene, særlig de større.

Vi har et forslag som kanskje kan være til en viss hjelp:

Alle bøkene i et klassesett nummereres fortløpende fra 1 og oppover. Når elevene får utdelt bøker, får de nummererte eksemplarer som svarer til deres nummer i klasseprotokollen (klasselista). Når læreren så, etter å ha samlet inn klassesettene, finner at enkelte eksemplarer mangler, gjør nummersystemet det enkelt å gå tilbake til elever som står til rest med en bok.

Dersom en bok er stygt behandlet eller ødelagt på et eller annet vis, gjør nummersystemet det mulig å finne «synderen». Når elevene er klar over dette, kan denne ordningen føre til at bøkene blir penere behandlet, og at de får lengre levetid.

Ordningen er enkel, og den er verdt å prøve.

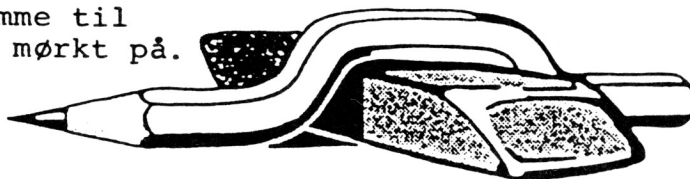
Bøker som det går fort å lese

Utvalget av lettlestbøker er etter hvert blitt gledelig stort. En god del av lettlestbøkene har også et innhold som passer for årsgruppene i ungdomsskolen.

Men betegnelsen lettlestbøker er dessverre blitt noe belastet. Mange elever har den forestillingen at disse bøkene bare passer for svake lesere. Bokhylla med lettlestbøker på skolebiblioteket blir derfor sjelden besøkt av elever flest.

En gledelig økning i utlån av lettlestbøker fikk vi imidlertid etter en ommøblering. Skiltet LETTLESTBØKER ble skiftet ut med skiltet BØKER SOM DET GAR FORT Å LESE. Nå kunne alle elevene låne bøker fra denne hylla. Mer skulle det ikke til!

Fra en stil: -Han ville komme til å bli blind, og det så han mørkt på.

NORSKFAGKRYSS

Bruk dei store trykkbokstavane når du løyser kryssord:

A B C D E F G H I J K L M N
O P Q R S T U V W X Y Z Æ Ø Å

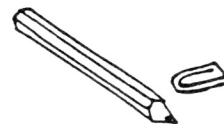
VASSRETT

1. Gutenamn
(----- Wergeland 1808-45)
7. Synonym til glane, glo
13. Flyplass/himmellekam
14. Antonym til aldri
15. Framfor hankjønn
16. Synonym til single, klingre
17. Lekamsdelane
18. Skjegg i andletet
19. Alfabetnaboar
20. Fisk
21. Synonym til spekulér
24. Synonym til studere
26. By i Noreg
(postnummer 3290)
29. Synonym til minnast
(bokmål)
32. Store fuglar
36. Bispedøme i Noreg
38. Skogsvekst
41. Kommune i Noreg
(postnummer 5580)
42. Kjemisk symbol for kalium
43. By i Noreg
(postnummer 2300)
45. Synonym til underverk
(framandord)
47. Synonym til mann
49. Varmekjelde, eldstad
51. Alfabetnaboer
53. Spørjepronomen
54. Kjarleiksgud
55. Jentenamn
56. Synonym til doktoren
58. Den bokstaven brukar
vi mest
59. Alfabetnaboar
60. Havdyr/ poststad (2664)
61. Tal
62. Synonym til eksistere
63. Husdyret
64. Stort ledd i kroppen vår
65. Verdsdel
66. Nekting
67. Gutenamn (omvendt)

LODDRETT

7 loddrett

1. Norskdansk diktar (1684-1754)
Skreiv blant anna "Jeppe på
Berget"
2. Profet
3. Synonym til klovn
4. Synonym til merkeleg
5. Synonym til haster, skundar seg
6. Elevgruppe
7. Stor fugl
8. Seksti minutt
9. Gutenamn
(---- Lind, norsk diktar)
10. Forteneste på pengar på bank-
konto
11. Kopparrust (omvendt)
12. Framfor hankjønn (bokmål)
13. Lærestad
22. Synonym til eksisterer, lever
23. To like konsonantar
25. I robåten
27. Synonym til annonsere, lyse ut
28. Halvøy i Nord-Noreg
30. Jentenamn
31. By i Noreg (postnummer 3000)
33. Låsopnar
34. Synonym til lærling
35. Synonym til før opp, dyrker
(omvendt)
36. Blekksprut
37. Som 58 vassrett
39. Sideelv til Glomma
40. Tal
43. Norsk diktar (1859-1952),
skreiv blant anna "Sult" og "Pan"
44. Nær slektning
48. Hovudstad i Europa
50. Ei av dei lengste elvene i verda
52. På bilar frå Romania
56. Hovudstad i Sør-Amerika
57. Synonym til bunt
58. Adam og ---
60. Sportsutstyr
61. Nær slektning
63. Som 42 vassrett
67. Som 58 vassrett

Nynorsk

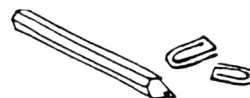
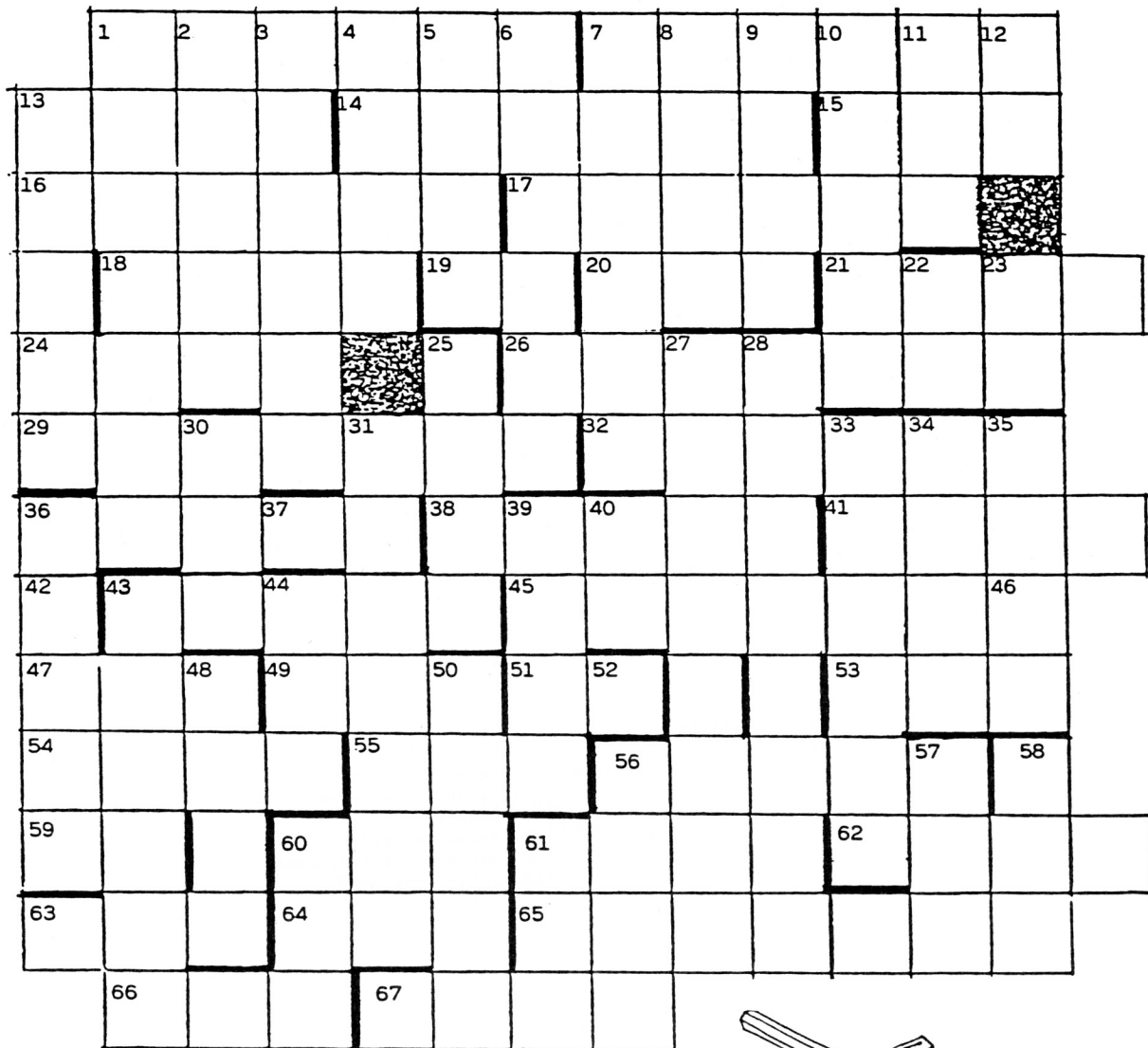
NORSKFAGKRYSS

Løysinga sender du til NORSKFAGET
v/Jon Hildrum, Høknes ungdomsskole,
7801 NAMSOS innan 15. 12. 1989.

Du deltek da i loddtrekninga om
ungdomsbøker.

7 lodårett

Namn: _____ klasse: _____ skole: _____

Adresse: _____

Kva syns du om vanskegraden på dette kryssordet? (Kryss av!)

☐ lett

☐ middels

☐ vanskeleg

NORSKFAGKRYSS

Når du har løst kryssordet, sender du løsningen
til NORSKFAGET v/Jon Hildrum, Høknes ungdomsskole,
7801 NAMSOS, *innen 15. desember 1989.*

Du deltar da i loddtrekningen om ungdomsbøker.!

BOKMÅL

68 vannrett

VANNRETT

2. Norsk dikter (1828 - 1906), skrev bl.a. "Peer Gynt" og "Vildanden".
7. — Sturlason (1179 - 1241), islandsk dikter, skrev bl.a. sagaene om de gamle norske kongane, "Heimskringla".
12. Rudolf —, 1901 - 1929), norsk dikter, skrev bl.a. "Nr 13", "Gartnerløkka".
14. Sparre —, (1903 - 1984), norsk komponist, skrev bl.a. musikken til "Fjell-Noreg" og "Draumkvedet".
15. Synonym til stirre, glane
16. Synonym til tren
17. Synonym til området, flateinnholdet
18. Et ord i første linje på fedrelandssangen vår
19. Synonym til vandret, ruslet
22. Synonym til varamann, suppleant
25. Synonym til merkelige, underlige
27. Synonym til gripe, stjele (omvendt)
28. Personlig pronomen på trønderdialekt
29. Møbel
31. Hovedstad i Europa
32. Synonym til så, drysse
33. Synonym til spir
34. Personlig pronomen
36. Synonym til rekne opp
38. Romertall for 50
39. Slektning, (morbror, farbror)
42. Synonym til samd, forlikt
43. Skriveredskaper
44. Den bokstaven i alfabetet som vi bruker mest
45. Synonym til norm, retningslinje
46. Nekting
47. Vanlig forkortelse
48. Forkortelse for rett vinkel (90°)
49. Håndverkere
52. Synonym til elte, presse
54. Norsk dikter, Anne — Vestly
57. Et snes minus to
59. Synonym til grotte (omvendt)
61. Idrett
62. Synonym til farsotten
64. Den siste
65. Synonym til flammen
67. Som 44 vannrett
68. Antonym til skitten/hjorteart
70. Geistlig topperson i den katolske kirke (omvendt)
71. Månefase
72. Synonym til merkelige, underlige
73. Håndverker

LODDRETT

1. Synonym til grunn, motiv
2. Jentenavn
3. Synonym til reisebevisene
4. Synonym til kjempet, stred, konkurrerte
5. Som 44 vannrett
6. Synonym til hånd, klype
7. Synonym til rask, hurtig
8. Land i Europa
9. Guttenavn
10. Tone
11. Synonym til førstemann, vinneren
13. Synonym til lete, prøve
20. Land i Asia, tidligere kalt Persia
21. Synonym til forlanger, fordrer
23. Synonym til uorden, kaos
24. Synonym til krok, krå, hjørne
26. Synonym til gripe, (omvendt)
27. Hageblomst av kurvblomstfamilien
28. Synonym til real, redelig
29. Hav som beveger seg
30. Hannbjørn
35. Synonym til jager, styrter
37. Fruktene (rosefamilien)
38. Synonym til kjedene, kjettingene
40. Antonym til ut (omvendt)
41. Krydret tomatsaus
47. Synonym til mennene
50. Synonym til gir, forærer
51. Synonym til graverer, tærer
53. Synonym til sal, hall
55. Synonym til bråner, smelter
56. Kjennebokstav på motorkjøretøyer fra Ungarn
57. Synonym til hermer, etterligner
58. Foran intetkjønn
60. Synonym til løe, lade
69. Foran hunnkjønn (omvendt)
74. Symbol for kilo
75. Som 74 loddrett

Illustrasjon: Løst av utgavene av Ole Rindig

7 vannrett

NORSKFAGKRYSS

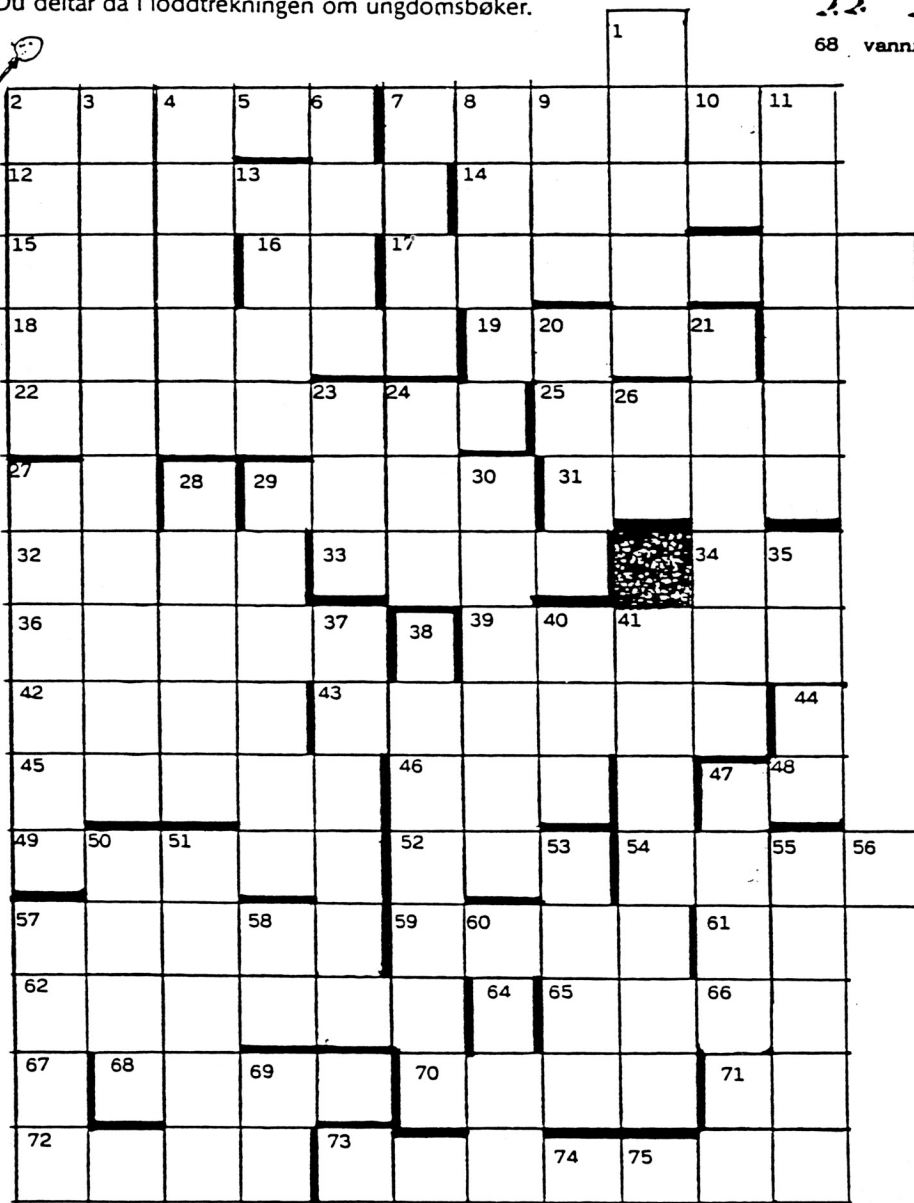
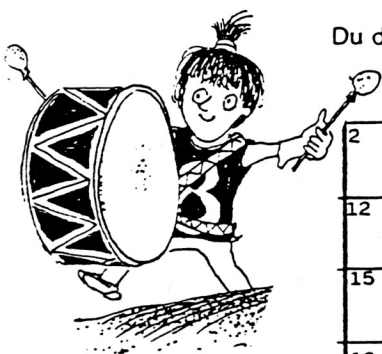
Når du har løst kryssordet, sender du løsningen
til NORSKFAGET v/Jon Hildrum, Høknes ungdomsskole,
7801 NAMSOS innen 15. desember 1989.

BOKMÅL

68 vannrett

Du deltar da i loddtrekningen om ungdomsbøker.

Bruk de store trykkbokstavene når du løser kryssord

A B C D E F G H I J K L M N
O P Q R S T U V W X Y Z Æ Ø Å

Innsendt av: _____

Klasse: _____ Skole: _____

Adresse: _____

Elevene kan arbeide individuelt eller i grupper med disse oppgavene. Pargrupper kan også intervjue hverandre. Elev A er spørrer på de første 9 spørsmålene. Elev B spør på de siste 9. Hvem får mest rette?

HVA VET DU OM SPRÅK OG LITTERATUR?

- 1 Hvem har skrevet "Folk og røvere i Kardemomme by"? _____
- 2 Hvilken ordklasse er størst (har flest ord i ordlista)? _____
- 3 Hvilken bokstav brukes mest? _____
- 4 Finn et norsk ord på ordklassen verb. _____
- 5 Hvilken dikter har skrevet om Ann-Magritt og det gamle gruvesamfunnet på Røros? _____
- 6 Skriv minst to andre navn på tegnet anførselstegn. _____
- 7 Bjørnstjerne Bjørnson og Jonas Lie er to av dikterne som er blitt kalt "de fire store" i norsk dikting. Hva heter de to andre? _____
- 8 Skriv navnet på den verdensberømte danske eventyrdikteren. _____
- 9 Hvem har skrevet diktene "Tale til loffen" og "Kulturuke"? _____
- 10 Hvordan skrives disse ordene på nynorsk?
a) hverandre   b) lørdag   c) svømme   d) tegning
_____
- 11 Hvilken ordklasse hører hvert av ordene i oppgave 10 til i?
a) _____ b) _____ c) _____ d) _____
- 12 Finn et norsk ord for hvert av disse svenske ordene:
a) møssa   b) pojke   c) tjål   d) glasøgon
_____
- 13 Hvilket land kom dikteren Snorre Sturlason fra? _____
- 14 Nevn ei bok som Snorre Sturlason har skrevet. _____
- 15 Finn setningsdelene i denne setninga:
Vil Kari selge gitaren sin?
_____
- 16 I alle disse ordene fins en skrivefeil. Skriv ordene rett.
a) alikevelli   b) nysgjerrig   c) alldri   d) kasett
_____
- 17 Skriv av denne perioden, og sett inn alle tegn som mangler.
Olav spurte vil du bli med på kino i kveld Marit
_____
- 18 Finn et norsk ord for hvert av disse danske ordene:
a) dreng   b) kartofler   c) sodavand   d) svovel
_____ stikker

Avgangsprøve i grunnskolen 1989

NORSK HOVEDMÅL

Til eleven:

Oppgavesettet består av to deler, del A og del B.

Svar på spørsmålene i del A.

Deretter skal du skrive en av oppgavene i del B.

Foto: Aftenposten, A-foto

2966

DEL A

På neste side følger to dikt (en sang og en vise) om 17. mai. Les dem og svar deretter på følgende spørsmål:

1. Hvorfor feirer vi 17. mai?
2. Hva heter forfatterne av «Mai-vise 1970» og «17. mai-sang for de små»?
3. Hva heter samlingene (bøkene) diktene står i?
4. Under diktet «Mai-vise 1970» står det «Det Norske Samlaget, Oslo 1970». Hva betyr det?
5. Disse to tekstene er altså eksempler på det vi kaller dikt. Nevn noen typiske trekk ved denne sjangeren (teksttypen) og vis eksempler på dem fra tekstene.
6. Hva betyr disse ordene/uttrykkene i «Mai-vise 1970»:
  - a) nasjon
  - b) fem lange år
  - c) festivitas
  - d) orda er berre syttandemai-stas
7. Gjenfortell kort innholdet i en av tekstene med dine egne ord.
8. De to tekstene er på mange måter ulike i synet på 17. mai. Nevn noen av de forskjellene som kommer frem.

Ordforklaringer:

kulminasjon = høydepunkt, topp-punkt
 Eidsvoll = stedet der grunnloven ble til
 fedreverket = grunnlovsarbeidet
 sver = sverger
 konstitusjonen = grunnloven
 stettar = oppfyller, imøtekommer
 illusjonen = innbilningen

17. mai-sang for de små

17. mai
er jeg så gla' i
moro jeg har fra morgen til kveld!
Da er det så du,
om vi er små du,
er vi med likevel.
Jeg roper hurra dagen så lang,
synger for Norge mangen en sang.
Og jeg, jeg kan du
elske mitt land du,
det skal du se en gang.

Pent lite flagg du,
fikk jeg i dag du,
flagg med en stang så lang og så ny.
Nå skal jeg springe,
løfte og svinge
flagget mitt høyt mot sky!
Ser du den sløyfen som jeg har på,
den er så gild, så rød, hvit og blå.
Jeg bare venter
mor snart meg henter,
så skal vi sammen gå.

Far skal bli med du,
tenk, vi skal se du,
barna som går i rekke og rad,
se flagg og faner
i lange baner!
Å du, hvor jeg er glad!
Høre musikk, trommer og sang!
Å, den som kunne bli med en gang.
– Kanskje jeg får du
lov neste år du,
da er jeg stor og lang!

(Magrethe Munthe:
«Kom skal vi synge»,
Oslo 1972.
Diktet ble første gang
utgitt i 1905.)

MAI-VISE 1970

Tone: 17. mai er jeg så gla'i

Syttande mai
er vi så glad i,
da når vår feiring kulminasjon.
Flagga på topp att!
Så tar vi opp att
alt om ein fri nasjon.
Atter vi minnest fem lange år,
Eidsvoll og fedreverket, som står.
Heilt suverene
sver vi å tene
konstitusjonen vår.

DEL B

Du skal svare på en av disse oppgavene.

Sett tydelig nummer og overskrift over oppgaven du skriver.

17. mai er et symbol på fred og frihet. Hvordan mener du feiringen bør være for å markere dette?
Overskrift: *Slik bør 17. mai-feiringen være.*
(Hvis du vil, kan du lese sidene merket B 1 for å få ideer til stilen din.)
17. mai-komiteen på hjemstedet ditt har bedt deg holde talen for dagen. Skriv talen din.
Overskrift: *Tale for dagen.*
(Hvis du vil, kan du lese sidene merket B 1 for å få ideer til stilen din.)
- Skriv et brev til en venn i utlandet som ikke vet noe om 17. mai, og fortell om 17. mai og 17. mai-feiringen.
Overskrift: *17. mai-brev.*
(Hvis du vil, kan du lese sidene merket B 1 for å få ideer til stilen din.)
- Fortell om din første skoledag eller om et annet minne du har fra skoletiden din.
Lag overskrift selv.
(Hvis du vil, kan du lese tekst merket B 2 for å få ideer til stilen din.)
- Grunnskolen feirer i år sitt 250-årsjubileum. På disse 250 årene har skolen endret seg mye. Skriv om noen av de endringene som har funnet sted og om endringer du tror vil komme.
Overskrift: *En grunnskole i utvikling.*
(Hvis du vil, kan du lese tekster merket B 2 og B 3 for å få ideer til stilen din.)
- Du skal holde et foredrag i klassen om ungdom og rusmidler. Du kan selv velge hvilke rusmidler du vil snakke om (alkohol/narkotika/andre stoffer). Skriv foredraget.
Overskrift: *Ungdom og rusmidler.*
- Ta utgangspunkt i tegningen nedenfor og skriv en tekst i jeg-form, f.eks. dagbok, brev eller fortelling.
Lag overskrift selv

Den nasjonale
flukt i vår tale
stettar vår trong til festivitas.
Akk ja, dessverre,
orda er berre
syttandemai-stas.
Krigen held fram på jorda ein stad,
fattige svelt så vi kan ha det bra.
Dempar vi tonen,
brest illusjonen –
derfor: Rop høgt hurra!

(Utdrag fra Arnljot Eggens
dikt «Mai-vise 1970», fra
«Baksideviser», Det Norske
Samlaget, Oslo 1970.)

Barn talte til barn i Horten og Borre

PROGRAM FOR DAGEN

- 0705 Revelje. Musikk ved sykehuset.
- 0800 Flagghelsing og bekransning ved Sjømilitære Samfunn.
- 0830 Bekransning av minnesmerket ved Befallsskolen for marinen.
- 0900 Ringing med kirkeklokkene.
- 0930 Gudstjeneste i Sentrumskirken v/res.kap. Kåre Sten Larsen.
- 1115 Barnetoget samles i strøket ved sykehjemmet.
Blomsteroverrekkeelse v/elever fra Lillås skole.
Barnetoget går følgende rute: Gelmuydensgt, Asylgt, Åsgt, Storgt, Skippergt til Lystlunden.
- 1200 Samling i Lystlunden.
  - 1. Allsang. «Norge i rødt, hvitt og blått», «Vår nasjon vi med».
  - 2. Tale for barna v/elever fra 6 b, Lillås skole.
  - 3. «Ja, vi elsker dette landet».
  - 4. Leker i parken.
- 1300 Salutt fra Sykehusbryggen.
- 1500 Veslemøy Leikarring og Borre Leikarring.
- 1600 Borgertog fra torget etter følgende rute: Skippergt, Storgt, Asylgt, C. Andersensgt, Lystlunden.
Samling i Lystlunden etter toget.

Foto: NTBs billedtjeneste

De talte for 5 000

HORTEN: – Det er klart at vi var nervøse, for vi skulle jo tale for nærmere 5 000 mennesker i Lystlunden. Men da vi først kom i gang, syntes vi det gikk greit. Vi kunne talen mer eller mindre utenat, forteller de to elevene i 6 c ved Sentrum skole, Henriette Hansen og Ragnar Kosmo, etter at de sammen hadde holdt hovedtalen etter barnetoget.

B 1

Syttende mai, Norges grunnlovsdag, har utgjennom årene atter og atter hatt betydning i norsk åndsliv, historie og politikk. På denne dato i 1814 skjedde på Eidsvoll to ting: først ble nasjonens selvgitte grunnlov undertegnet av hver enkelt av Riksforsamlingens medlemmer; deretter fulgte, som dagens programpost nummer to, valget av Christian Frederik til Norges konge – noe som på forhånd hadde vært mer omstridt, og som etter stormaktenes påtrykk måtte gjøres om før et halvt år var gått. Men det første som skjedde 17. mai, ble stående, og for norsk bevissthet har Grunnloven alltid hatt betegnelsen «av 17. mai 1814», ikke «av 4. november 1814»; de endringer som var nødvendig gjort som følge av unionen med Sverige, var ingen hovedsak. Alt i de første årene etter 1814 hendte det at somme eidsvollsmenn møttes privat og feiret minnedagen 17. mai, og i Trondheim begynte snart M. C. Peterson å agitere for en offisiell festligholdelse av dagen.

I 1940 var okkupasjonen begynt, og dagen var ikke noen fest. Isteden lød til oss gjennom Nordahl Griegs røst de alvorstunge ord:

*I dag står flaggstangen naken
blant Eidsvolls grønne trær;
men nettopp i denne time
vet vi hva frihet er.*

Ordet frihet som noen hadde tatt for å være frase, fikk igjen innhold og verdi, og om makthaverne forbød oss å feire frihetsdagen, høytideligholdt vi den likevel.

Den er historiens og minnenes, men også barnas og ungdommens dag – både til alvor og glede. F.B.

(Utdrag fra Gyldendals store konversationsleksikon.)

Foto: NTBs billedtjeneste

Snørrungenes egen dag

Is og pølser og brus og pølser og sjokolade og brus og salte frokser og kanskje jeg får ned en liten pølse til ååååh – jeg må på do. Sånn ordentlig! Men så var det så mange mennesker overalt og på restauranten fikk jeg ikke komme inn for de kunne jo ikke ha tusenvis av snørrunger rekende inn der på en sånn dag og det er hundretusen mil til sånne doer det er lov å gå på.

Etterpå var det bare såvidt vi rakk å se storebroren min i toget. Han er stilig for han har mista alle tenna foran men han vifta og vifta med flagget og far ble litt

sint for broren min hadde klint sjokoladeis utover hele den nye jakken og noen hadde brukket pinnen på flagget hans. Så fikk jeg en brus og så spurte jeg om jeg ikke kunne få en is også og da sa far nei og så sa jeg jo og så sa far nei og så sa jeg jo og så sa far javel og det er godt det bare er syttende mai en gang i året.

Vi skulle møte mor og lillesøsteren min på et hjørne men der var det innmari mange andre som også skulle møte noen og så kom mor helt rød i trynet og sa at det bare gikk halvtimes ruter i dag og var ikke det

helt typisk! Vi skulle ha vært på restaurant og spist pizza men der kom vi ikke inn for det var så mange der og da begynte jeg å grine for pizza er nesten like godt som banansjokolade.

Til slutt spurte far om jeg hadde tenkt å grine helt til fellesferien og så dro vi hjem og der var mormor og sa at det var sååå koselig med syttende mai for det er jo barnas egen dag!

Utdrag fra en tekst i A-magasinet av Lars-Ludvig Røed, redigert av Grunnskolerådet. (Komma er ikke brukt.)

B 2

Foto: Bjørn Jørgensen

TROLL: – Jeg vil være troll. Ernst Mathisen feiret sitt 60-årsjubileum som førsteklasseing med et besøk i klasse 1 A ved Gyllenborg skole.

60 år siden første klasse

En spennende dag for Ernst

Ernst Mathisen (66) ville gjerne gjenoppleve sine første skoledager for 60 år siden. Samtidig ville han se hvordan det var å være elev i dagens skole. Ernst fikk komme i klasse 1 A ved Gyllenborg skole da de hadde sin første skoledag. Det var ved den samme skolen Ernst hadde sin første skoledag for 60 år siden.

Av Baard O. Aakvaag

– Jeg ville fryktelig gjerne gjenoppleve tiden og følelsen da jeg selv satt på skolebenken, sa Ernst Mathisen da han ble ropt opp utenfor og måtte følge klasse 1 A til klasserommet.

EVENTYR

Inne i klasserommet fikk elevene ta på seg navneskilt og møte lærerne Brit og Bergljot. Ernst Mathisen fikk sammen med foreldrene følge med i den første undervisningen. De fikk høre eventyret om bokstavene, og de fikk hver sin bok. Etterpå skulle eventyret om bukkene Bruse dramatiseres med elevene som troll og bukker.

Ernst Mathisen, som til vanlig er kontorsjef hos rådmannen, fikk fortelle om den gangen han begynte i første klasse for 60 år siden. Han viste elevene et fotografi fra den tiden. Elevene hadde kort-bukser og beksømsøvler på seg, og mye var annerledes.

– Vi fikk en helt annen form for mottakelse for 60 år siden. Det var mye strengere, sa Ernst Mathisen etter denne første skoledagen.

– Læreren vår hadde laget en kommandobro av kateteret som stod på en forhøyning. Der fikk bare de som hadde fødselsdag, lov til å stå, sier Ernst Mathisen.

Han har lenge tenkt på å være til stede for å se på når førsteklasse starter. Siden det i år var 60-årsjubileum for hans egen

første skoledag, kontaktet han skolen. De ønsket ham velkommen, og i går kunne han være til stede i klasserommet da elevene fikk oppleve sin første ordentlige skoledag.

AUTORITÆR

– Det var mer autoritært før. Når læreren sa «stille», så ble det stille, sier Ernst Mathisen.

– Det var fint å oppleve den nærheten lærerne får til elevene i dagens skole. Her går de virkelig inn for å få kontakt med elevene, sier Ernst Mathisen.

Med blomster og to poser Twist ble han dagens helt i klasse 1 A. Sjokoladen ble godt mottatt hos elevene.

– Det var en givende opplevelse, forteller Ernst Mathisen.

Fra avisen «Tromsø»

B 3

OMGANGSSKULE

Det var omgangsskule den tid, ni veker om året i samla skule. I stova var eit langt bord, der gutane sat på ei side og jentene på den andre og læraren ved nedre enden. Læraren var mest heimelærd. Han var utteken som den flinkaste konfirmanten og utnemnd av soknepresten. Han hadde dertil nokre månader skulegang i Balestrand som lærarskule.

Eg minnest at eg hadde sett meg føre at eg ikkje ville gå i skulen. Dette hadde mor sagt til læraren då omgangsskulen kom til oss. Så kom han ein dag og bad meg om at no måtte eg kome og vere med dei i skulen i dag. Eg var uvillig, men gjekk likevel med på å gå inn. I to dagar sat eg og hørde på, men tredje dagen sa han at nå får du prøve å lese. Då han hørde at eg kunne det, sa han at i morgen får du lese «Skapinga». Eg lærte det utanboks og las det såleis, medan læraren hadde meint at eg skulle lese det inniboks. Dette førte til at eg dagen etter måtte lære om Adam og Eva. Då gjekk det opp for meg at eg lettare kunne kome frå dei fyrste skuledagane mine.

I skulen var det mest utanbokslæring i katekismus, Sverdrups forklaring og bibelsoge.

Ludvik A. Hope, f. 1879

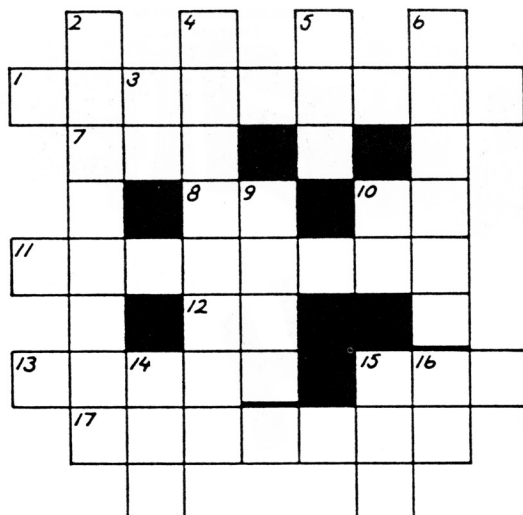
NYTT SKOLEHUS

Visst forandra tida seg. Nytt skolehus hadde vi fått. Rommelig og stort. Slutt med å klyve opp stigen til loftet. Og pulter for to og to. Ungene stortrivdes i nyskolen, det merka foreldrene, læreren med. Både de som skulle begynne og de som fortsatte i skolen, hadde fått lyst til skolegangen. Læreren kunngjorde at nå skulle det være slutt med tavla og griffelen. Tavla var smittefarlig slik ungene spytta og tørka med handa på tavla. Ja, reint usanitær var den. Hva nå det kunne være. Noe fint var det nok ikke. Nå skulle det brukes bøker til å skrive og regne i, så kunne foreldrene se hva som var riktig og galt. Kladdebøker skulle det også være, for det står i den nye skoleloven, og ny rettskrivning. Voi, voi, sa de gamle, som om det ikke var ille nok som det var. Og lærebøker sa også skoleloven noe om. Det ville bli mulkt på husfaren hvis han ikke betalte. Mange så med gru på alle disse utgiftene. Men lov var lov. Guttungene trøsta seg med at de skulle være flittige med rypesnarene til hjelp. Så ble det mer bøker og mer lesing.

Oluf Røde, f. 1889

(Fra «Barn i manns minne», Det Norske Samlaget, Oslo 1975)

Julesang-kryss

Vannrett:

1. „Et barn er født i Betlehem;
ti gleder seg ... ”
7. „Engler bringer ... store
og små —”
8. More seg (omvendt)
10. Tidsrom
11. „— klapper i eders små
hender
... barnene alle til
jorderiks ender.”
12. Uttalte (omvendt)
13. „Titt ... småbarnet
i morgensol rød —”
15. „Så signe då Gud det
gode ... ,
til groren ein gong er
mogen.”
17. Evangelist

Loddrett:

2. „Det lille barn i ... ,
han var en konge stor”
3. Sport
4. „— toner ... her ned —”
5. „Fra fjord og fjære,
fra fjell og dypen ... ”
6. „— dengang ... i krybben
lå —”
9. Dyr, nevnt i bibelhistorien
(omvendt)
10. Tvang, byrde
14. „... ler på gammel og på ung”
15. „Signar vårt land i nord
og ... ,
såleis di åsyn lyser, Gud —”
16. Høyde i terrenget

JULEKVELD 89

Melodi: "Nå tennes tusen julelys --"

1. Da Jesus fødtes i en stall,
lød sang fra englekor -
som jublet, priste Gud med bønn
om evig fred på jord.
2. Den samme bønn ber vi i dag
på julekvelden vår.
Vi vet at mange har det vondt,
at vold og urett rår.
3. Små flyktninger i tusentall
går ensomme på jord.
En sulten bror i fremmed land
spør etter far og mor.
4. Et sultent barn i Afrika
det angår oss her nord.
For alle små må få det godt
skal det bli fred på jord.
5. Vår jord har goder til en hver
hvis alle deler likt.
Å dele med en bror i nød,
det er vår simple plikt.
6. Fra kirken ringes julen inn
og varsler julefred
- med bønn til alle jordens folk:
Vis nestekjærighet!

JON HILDRUM

NORSKFAGKASSETTEN

4

«Vi tipper norske ord»

Ved Hege Jensen og Jon Hildrum

TRØNDESK MULTIMEDIA A S

«Vi tipper norske ord»

Som programtittelen sier, er dette et tippeprogram. Elevene får enkle spørsmål om ord og ordforståelse. De har behov for papir og blyant. Alle instruksjoner blir gitt i programmet. Det gis forslag til alternative svar, så elevenes oppgave blir stort sett å velge mellom tre alternativer. Svar på oppgavene blir gitt etter hver avdeling i programmet. Elevene blir også oppfordret til å gi seg selv poeng. Ved å summere poengene til slutt får eleven en pekepinn om sitt nivå når det gjelder ordkunnskap.

Programmet er ment som et muntert, lærerikt, annerledes innslag i ordlæra i norskfaget, og det skulle passe bra både på mellomtrinnet og på alle steg i ungdomsskolen.

Programmet inneholder tre delemner

1) Tips om ord

Denne delen består av tre oppgaver der vi spør om ordmengden i norsk språk, om hvilken ordklasse som er størst i ordlista og om hvor stor denne ordklassen er.

Videre snakker vi litt om viktigheten av å ha et rikt og variert ordforråd. Tankene våre stopper der vi ikke finner ord. Derfor er det viktig å ha et stort, aktivt ordførråd.

2) Moro med nyord

Vi får stadig nye ord. Nye ting skal ha navn, og oppfinnsomheten er stor når det gjelder å «døpe» det nye som kommer. Hva er loppis, bestis eller plastis? Vet du hva et skinkesnøre er? Enn ei linselus, ei tekstilgrense eller turistvann — eller eksosstegg? I programmet får elevene gjette på disse og flere ord. Svar blir selvsagt også gitt.

3) Homonyer — en ordgruppe med smil i

«Meld deg inn i skytterlaget og treff gode venner!». — Ordet treff har her to betydninger — noe som skaper en komisk effekt i denne perioden. Ord som staves og uttales likt, men som har ulik betydning, kalles homonymer. Homonymene danner utgangspunkt for mange verbale vitser. I programmet får elevene i oppgave å finne fram til homonymene i noen korte, enkle vitsetekster.

Vi håper programmet vil stimulere ordgleden og ordnysgjerrigheten. Programmet er laget av Hege Jensen og Jon Hildrum. Disse to er også programledere.

I programmet synges «ordsangen» BLYG JUNITRALL. Teksten står i NORSK-FAGET nr. 1 — 1989. Videre leses blant annet disse diktene:

Bare jeg sier et ord

bare jeg sier et ord
tenker jeg flere

bare jeg sier TRE
tenker jeg klatre
tenker jeg greiner
tenker jeg fugler
tenker jeg en hel
hær av ord

bare jeg sier FOTBALL
tenker jeg pang!
tenker jeg sparke
tenker jeg vinne
tenker jeg takle
tenker jeg frispark
tenker jeg masser av ord
som suser i mål.

bare du skriver et ord
kan du skrive flere
bare du sier et ord
kan du tenke

Vagn Steen
(utdrag, fritt oversatt fra dansk)
ved J.H.

Et ord

Et ord som blir sagt — i alvor, i skjemt,
kan brenne seg fast og aldri bli glemt.

Et ord kan gi glede og håp og tro.
Et ord kan gi sår som aldri vil gro.

Så velg dine ord med forstand og takt.
For husk at et ord har *makt*.

Fra svensk ved BES

Når eg skal ynskje noko godt
for eit menneske, seier eg:

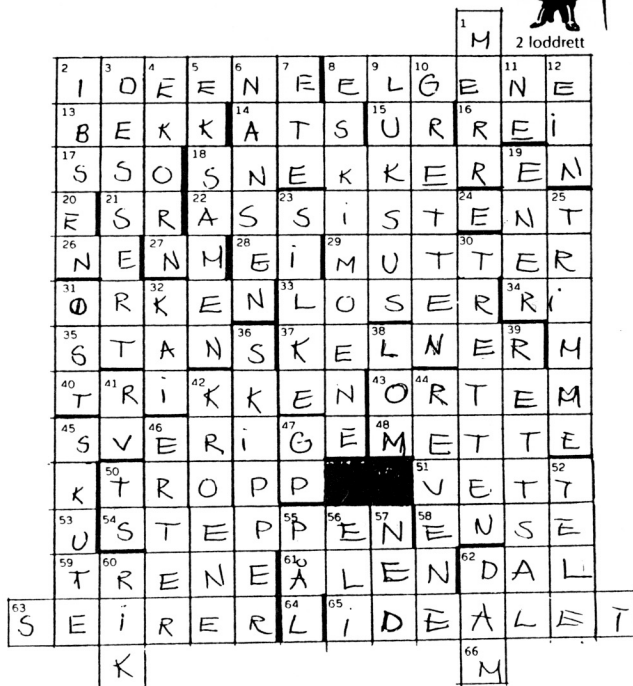
"Gjev du må få gleda

ved å skrive eit godt vers. "

Halvor J. Sandsdalen

1 M 2 loddrett

		1	2	3	4	5	6	7	
		F	L	A	M	M	E	N	E
8	9	F	R	I	S	K	E	O	K
		10				11		12	
		R	A	B	A	T	T	E	N
13						14			
		R	U	N	E	R	G	T	R
15						16		17	
		R						E	I
									K
19	20					21		22	23
		K	O	R	G	A	E	I	N
									P
24		25	26	27	28	29	30		
		O	S	S	G	L	O	M	M
									A
31		32	33	34		35			
		S	L	O	S	S	M	A	O
									D
36						37	38		
		T	O	L	K	E	N	D	R
									U
39	40			41				42	
		E	V	A	R	I	E	R	E
									K
43		44		45		46			47
		N	I	L	E	N	I	A	L
									T
48				49	50	51		52	53
		G	R	E	I	T	D	L	L
									U
54		55		56		57			
		3	V	I	K	A	R	S	T
									E
58		59	60	61		62			
		L	A	K	S	F	I	R	E
									N
62		63		64		65		66	
		U	R	E	T	R	S	K	L
									A
67	68		69	70					
		M	Y	N	T	I	T	A	L
									I
71				72					
		E	R	E	V	K	E	I	E
									R
				73					
				L	A	B	A	N	

ORDJAKT

R U T E O R D

Emne: Antonymer

Finn antonymer til ordene nedenfor som passer inn i rutene.

			X					
1.				R				hvitt
2.					E			sommer
3.			T					avsender
4.		I						majoritet
5.					O			senior
6.				N				slutte
7.			M					jord
8.					F			bomme
9.								sør

Dersom du har løst oppgaven rett, vil den loddrette rekken under tegnet x danne et ord som har med denne oppgaven å gjøre. Hvilket ord er det?

_____

KODEGÅTE

- Hva skjer med barn som lyver?

Bytt ut hver bokstav i koden nedenfor med den bokstaven som kommer etter i alfabetet. Da finner du svaret.

Kode: CD JNLLDQ OØ UNJRDMEHKLDQ

Svar: _____

NORSK faget

3 — 89

Innholdsliste

- 1 Norsk — mange delemner — få timer
- 2 Kryssordvinnere — nr. 2 — 1989
Hulter til bulter-historier
- 3 Bruk fantasien — fortell
- 5 Les essay — skriv essay
- 7 Skriv om noe som (nesten) ikke kan skje
- 8 Skriv om det
- 9 Finn ordfeil på plakater og i avisoverskrifter
- 10 Bokprat stimulerer låne- og leselysten
- 11 Ta ordet i klassen
- 12 Aksjon «REN SKRIFT»
- 13 Bygg opp dikt
- 14 Klippedikt
- 15 Lag lysbildeprogram fra lokalmiljøet
- 17 Små drypp fra lærer til lærer
- 18 Norskfagkryss 3 -89 nynorsk
- 20 Norskfagkryss 3 -89 bokmål
- 22 Hva vet du om språk og litteratur?
- 23 Avgangsprøven i norsk hovedmål 1989
- 27 Julesangkryss — julekveld -89
- 28 «Vi tipper norske ord» — lydprogram
- 29 Norskfagkassett nr. 4
- 30 Kryssordløsninger 2 -89
- 31 Ruteord